

Rahanpuute murskasi K. A. Tavaststjernan unelmat

Pekka Laine

Kirjailija Karl August Tavaststjernalla oli suuret haaveet: hän halusi elättää itsensä kirjoillaan ja viettää suurimman osan ajastaan ulkomailla pois kotimaan ahtaudesta. Niin kuin moni muukin taiteilija K. A. Tavaststjerna joutui kuitenkin luopumaan haaveistaan, ja hän päätyi hankkimaan elantonsa Suomessa hankolaisena ja porilaisena toimittajana.

K. A. Tavaststjerna syntyi sotilasperheeseen v. 1860 Mikkelissä. Perhe muutti myöhemmin äidin sukutilalle Hämeeseen, Hausjärven Ryttylään. Pian muuton jälkeen äiti kuoli lavantautiin. Perheen epäonni jatkui myöhemmin: eversti-isä kuoli Tavaststjernan ollessa vasta 14-vuotias.

Tavaststjerna pääsi opiskelemaan Helsinkiin Polyteknilliseen opistoon, ja hän valmistui arkkitehdiksi jo 23-vuotiaana. Arkkitehdinura ei kuitenkaan Tavaststjerna kiinnostanut. Opiskeluaikana Tavaststjerna oli kiinnostunut teatterista ja uudesta pohjoismaisesta, ranskalaisesta ja venäläisestä kirjallisuudesta, mikä valmisti häntä kirjailijanuralle.

Oma aika ei ymmärtänyt Tavaststjerna

Tavaststjerna julkaisi 1. runokokoelmansa *För morgonbris* (Aamutuulelle) samana vuonna, kun valmistui arkkitehdiksi. Jo nuorena Tavaststjerna oli sitä mieltä, että kirjailijan pitää hakeutua ulkomaille pois kotimaan rajoittuneesta ilmapiiristä. Valmistumisensa jälkeen aina 30-vuotiaaksi asti Tavaststjerna viettikin suurimman osan ajastaan Ruotsissa, josta hän kävi myös opintomatalla Pariisissa.

Tavaststjerna aloitti runoudella mutta siirtyi melko nopeasti proosaan. 26-vuotiaana hän julkaisi romaanin *Barndomsvänner: ett nutidsöde* (Lapsuudenystävät). Hänen katsotaan aloittaneen Suomen ruotsinkielisen kirjallisuuden realismin. Kirjan päähenkilö luo Pariisissa laulajanuraa mutta menettää äänensä ja on pakotettu palaamaan Suomeen. Päähenkilö viettää loppuelämänsä asemapäällikkönä. Kirjan juoni ikään kuin ennakoit Tavaststjernan omaa tulevaa kohtaloa.

Aikalaiskriitikki ei ymmärtänyt Tavaststjernan realistista henkilökuvausta, minkä kirjailija otti raskaasti. 31-vuotiaana Tavaststjerna otti askelen eteenpäin kohti naturalismia *Hårda tider* -romaanillaan (Kovia aikoja). Teos suututti vanhoillisia piirejä yhteiskuntakriitikkilään ja sai tyrmäävän vastaanoton.

Hårda tider -kirja arvostelee J. L. Runebergin romanttista ihmiskuvausta. Tavaststjernan mielestä aikalaiskritiikki saikin alkunsa Runebergiä myötäilevästä kirjoitusperinteestä, jossa kuulee "vanhan pennalismien mölyävän rystyset pöydällä ja sen suuren viisauden säännön: Kirjoittakaa niin kuin Runeberg, pojat, niin kirjoitatte hyvin" (pennalismi = toverisorto).

Ikävuosina 32–35 Tavaststjerna oleili Sveitsissä, Italiassa ja Saksassa. Vaikka hän julkaisikin kirjan vuodessa, hän ei ansainnut taloudellisesti ja hänen oli palattava Suomeen. Kotiintulo lannisti Tavaststjerna. Rahavaikeuksien vuoksi hänen oli työskenneltävä toimittajana *Hangö tidningissä* ja *Björneborgs tidningissä*.

Tavaststjerna sairastui talvella 1898 keuhkotulehdukseen. Hän sai hoitoa Porissa sairaalassa, jossa hänen kerrotaan saaneen vahingossa lamppuöljyä lääkkeen sijasta. K. A. Tavaststjerna kuoli vain 37-vuotiaana 20.3.1898 Porissa. Pori-yhteytensä vuoksi Tavaststjerna mainitaan Wikipediassa kuuluisien porilaisten luettelossa.

*"En tarttua sinuun voinut
Käsin rohkein rakastajan,
En tohtinut vertas syttää
Tulen kiihkeän valtahan.*

*Olit kalliimpi verrattomasti
Kuin juhlien tenhotar vain,
Niin kaiketi kalliimpi muita,
Joit' yhdytin matkallain."*

*"Mit' olet mulle? Uusi ylpeyteen,
Mi nostatti mun rohkeuteen ja voimaan,
Kun irvieloon taas vie askelein!*

*Sa into oot, mi sanani saa soimaan
Ja koston käskee mun, ei tikarein,
Vaan synkkäin pilvein kesken salamoimaan!"*

"Mutta tällä kertaa eivät herratkaan pääsisi vapaiksi, vaikka istuivatkin koreissa kartanoissaan ja polttelivat kartuositupakkaa, pelasivat korttia ja maksoivat työmiehen palkan seteleillä täytetyistä pöytälaatikoistaan. Yleensä

ei heillä mahtanut ollakaan muuta tekemistä. Mutta nyt tähkisivät suuretkin pellot vasta heinäkuussa ja joutumattoman viljan kylmäisi elokuun ensi halla. Mistäpähän sitten ottivat rahaakaan pöytälaatikkojensa täytteeksi...”